

MEN. Τίνος δὴ οἶε;

ΣΩ. Ἴνα σε ἀντεκάσω. ἐγὼ δὲ τοῦτο οἶδα περὶ πάντων τῶν καλῶν, ὅτι χαίρουσιν εὐκαίρως — λυσιτελεῖ γὰρ αὐτοῖς· καλαὶ γὰρ οἶμαι τῶν καλῶν καὶ αἱ εἰκόνας — ἀλλ' οὐκ ἀντεκασομαί σε. ἐγὼ δέ, εἰ μὲν ἡ νάρκη αὐτῇ ναρκῶσα οὔτω καὶ τοὺς ἄλλους ποιῆ ναρκαν, ἔοικα αὐτῇ· εἰ δὲ μὴ, οὐ γὰρ εὐπορῶν αὐτὸς τοὺς ἄλλους ποιῶ ἀπορεῖν, ἀλλὰ παντὸς μάλλον αὐτὸς ἀπορῶν οὔτως καὶ τοὺς ἄλλους ποιῶ ἀπορεῖν. καὶ νῦν περὶ ἀρετῆς ὅ ἐστιν ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδα, σὺ μὲντοι ἴσως πρότερον μὲν ἤδησθα πρὶν ἐμοῦ ἀψασθαι, νῦν μὲντοι ὁμοῖος εἶ οὐκ εἶδότη. ὁμῶς δὲ ἐθέλω μετὰ σοῦ σκέψασθαι καὶ συζητῆσαι ὅ τι ποτέ ἐστιν.

5 MEN. Καὶ τίνα τρόπον ζητήσεις, ὦ Σώκρατες, τοῦτο ὃ μὴ οἶσθα τὸ παράπαν ὅ τι ἐστίν; ποῖον γὰρ ἄν οὐκ οἶσθα προθέμενος ζητήσεις; ἢ εἰ καὶ ὅτι μάλιστα ἐντύχοις αὐτῷ, πῶς εἶση ὅτι τοῦτό ἐστιν ὃ σὺ οὐκ ἤδησθα;

e ΣΩ. Μαινθάνω οἶον βούλει λέγειν, ὦ Μένων. ὁρᾷς τοῦτον ὡς ἐριστικὸν λόγον κατάγεις, ὡς οὐκ ἄρα ἔστιν ζητεῖν ἀνθρώπων οὔτε ὃ οἶδε οὔτε ὃ μὴ οἶδε; οὔτε γὰρ ἂν ὃ γέ οἶδεν ζητοῖ — οἶδεν γὰρ, καὶ οὐδὲν δεῖ τῷ γε τοιούτῳ ζητήσεως — οὔτε ὃ μὴ οἶδεν — οὐδὲ γὰρ οἶδεν ὃ τι ζητήσει.

5 81 MEN. Οὔκουν καλῶς σοι δοκεῖ λέγεσθαι ὃ λόγος οὔτος, ὦ Σώκρατες;

ΣΩ. Οὐκ ἔμοιγε.

MEN. Ἐχεις λέγειν ὅπῃ;

5 ΣΩ. Ἐγώ γε· ἀκήκοα γὰρ ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν σοφῶν περὶ τὰ θεῖα πράγματα —

MEN. Τίνα λόγον λεγόντων;

d1 ὅ ἐστιν scripsi: ὁ ἔστιν Burnet, Bluck a1 οὔκουν Denniston: οὐκ οὔκουν c Stobaeus, Burnet

MEN. Γιὰ ποιόν, νομίζεις;

ΣΩ. Γιὰ νὰ σὲ παρομοιάσω κι ἐγὼ μὲ τῆ σειρά μου.³⁵ Καὶ τὸ ξέρω ἐγὼ πῶς ἔλοι οἱ ὠραῖοι χαίρονται νὰ τοὺς παρομοιάζου, ἐπειδὴ τοὺς συμφέρει: γιὰτὶ ἀκόμη καὶ οἱ εἰκόνας τῶν ὠραίων εἶναι, φαντάζομαι, ὠραῖες — ὥστόσο δὲν θὰ σοῦ ἀνταποδώσω τὴν παρομοίωση. Ὅσον ἀφορᾷ ἐμένα, ἂν μὲν ἡ μουδιόστρα κἀνει καὶ τοὺς ἄλλους νὰ μουδιάζου ὄντας ἡ ἴδια μουδιασμένη, τότε τῆς μοιάζω. Ἄν ὅμως ὄχι, τότε ὄχι. Διότι δὲν κἀνω τοὺς ἄλλους νὰ ἀποροῦν ἐνῶ βρίσκομαι ἐγὼ ὁ ἴδιος σὲ εὐπορία, ἀλλὰ κἀνω καὶ τοὺς ἄλλους νὰ ἀποροῦν ἀπορώντας ὁ ἴδιος περισσότερο ἀπ' ὅποιονδήποτε ἄλλον. Ἐτσι καὶ τώρα γιὰ τὴν ἀρετῆ: Τὸ τί εἶναι ἐγὼ μὲν δὲν τὸ ξέρω, ἐσὺ ὅμως, ἐνῶ ἴσως ἤξερες προηγουμένως πρὶν νὰ μὲ ἀγγίξεις, τώρα εἶσαι ὁμοῖος μὲ κάποιον ποὺ δὲν ξέρει.³⁶ Παρ' ὅλα ταῦτα, ὅμως, θέλω, νὰ σκεφθοῦμε καὶ νὰ ἀναζητήσουμε μαζί τί εἶναι.

MEN. Καὶ μὲ ποιόν τρόπο θὰ ἀναζητήσεις, Σωκράτη, αὐτὸ ποὺ δὲν ξέρεις καθόλου τί εἶναι; Γιατὶ ποῖο ἀπ' ὅσα δὲν ξέρεις θὰ τὸ θέσεις μπροστά σου ὡς στόχο ὥστε νὰ τὸ ἀναζητήσεις; Μὰ πῆς κι ὅτι πέφτει ἀριβῶς ἐπάνω του· πῶς θὰ ξέρεις ὅτι αὐτὸ εἶναι ἐκεῖνο ποὺ δὲν ἤξερες;³⁷

ΣΩ. Καταλαβαίνω τί θέλεις νὰ πεῖς, Μένων. Τὸ βλέπεις πῶς μοῦ ἐξυφάνεις ὡς ἐριστικὸ ἐπιχείρημα τὸ ἐξῆς: ὅτι ὁ ἀνθρωπος δὲν μπορεῖ νὰ ἀναζητήσῃ οὔτε αὐτὸ ποὺ γνωρίζει οὔτε αὐτὸ ποὺ δὲν γνωρίζει; Διότι δὲν θὰ μποροῦσε νὰ ἀναζητήσῃ οὔτε αὐτὸ ποὺ γνωρίζει — μὰ καὶ τὸ γνωρίζει καὶ δὲν χρειάζεται ἀναζήτηση γι' αὐτό — οὔτε αὐτὸ ποὺ δὲν γνωρίζει — ἀφοῦ δὲν ξέρει τί νὰ ἀναζητήσῃ.³⁸

MEN. Καὶ δὲν σοῦ φαίνεται, λοιπόν, καλὸ αὐτὸ τὸ ἐπιχείρημα, Σωκράτη;

ΣΩ. Σὲ ἐμένα ὄχι.

MEN. Ἐχεις νὰ πεῖς σὲ ποιὸ σημεῖο διαφωνεῖς;

ΣΩ. Βεβαίως. Διότι ἐγὼ ἀκούσει ἀνδρες καὶ γυναῖκες σοφοὺς στὰ θεῖα πράγματα...

MEN. Νὰ λένε τί;

ΣΩ. Ἀληθῆ, ἔμοιγε δοκεῖν, καὶ καλόν.

MEN. Τίνα τούτων, καὶ τίνας οἱ λέγοντες;

- 10 ΣΩ. Οἱ μὲν λέγοντες εἰσι τῶν ἱερέων τε καὶ τῶν ἱερείων ὅσοι μετέληκε περὶ ἂν μεταχειρίζονται λόγον οἷος τ' εἶναι διδόναι· λέγει δὲ καὶ Πίνδαρος καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ποιητῶν ὅσοι θεοὶ εἴσιν. ἂ δὲ λέγουσιν, ταυτί ἐστιν· ἀλλὰ σκόπει εἴ σοι δοκοῦσιν ἀληθῆ λέγειν. φασὶ γὰρ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀθάνατον, καὶ τοτὲ μὲν τελευτᾶν — ὃ δὴ ἀποθνήσκων καλοῦσι — τοτὲ δὲ πάλιν γίνεσθαι, ἀπόλλυσθαι δ' οὐδέποτε· δεῖν δὴ διὰ ταῦτα ὡς οὐσιώτατα διαβιῶναι τὸν βίον· οἷσιν γὰρ ἂν —

Φερσεφόνα ποινὰν παλαιοῦ πένθεος
δέξεται, εἰς τὸν ὑπερβεν ἄλλον κείνων ἐνάτω ἔπει

ἀνδιδοῖ ψυχὰν πάλιν,

ἐκ τῶν βασιλῆες ἀγαυοὶ

καὶ σθένει κραπινοὶ σοφία τε μέγιστοι

ἄνδρες αὔξοντ'· ἐς δὲ τὸν λοιπὸν χρόνον ἥρωες ἄγνοι

πρὸς ἀνθρώπων καλέονται.

- 5 Ἄτε οὖν ἡ ψυχὴ ἀθανάτος τε οἷσα καὶ πολλάκις γεγονυῖα, καὶ ἔωρακυῖα καὶ τὰ ἐνθάδε καὶ τὰ ἐν Ἄιδου καὶ πάντα χρήματα, οὐκ ἔστιν ὅ τι οὐ μεμάθηκεν· ὥστε οὐδὲν θανμαστὸν καὶ περὶ ἀρετῆς καὶ περὶ ἄλλων οἷόν τ' εἶναι αὐτὴν ἀναμνησθῆναι, ἃ γε καὶ πρότερον ἠπίστατο. ἄτε γὰρ τῆς φύσεως ἀπάσης συγγενούς οὔσης, καὶ μεμαθηκυῖας τῆς ψυχῆς ἅπαντα, οὐδὲν κωλύει ἐν μόνον ἀναμνησθέντα — ὃ δὴ μάθησιν καλοῦσιν ἄνθρωποι — τὰλλα πάντα αὐτὸν ἀνευρεῖν, ἐάν τις ἀνδρείος ᾗ καὶ μὴ ἀποκάμνη ζητῶν· τὸ γὰρ ζητεῖν ἄρα καὶ τὸ μανθάνειν ἀνάμνησις ὅλον ἐστί. οὐκ οὖν δεῖ πείθεσθαι τούτω τῷ ἐριστικῷ λόγῳ· οὗτος μὲν γὰρ ἂν ἡμᾶς ἀργοὺς ποιήσειεν καὶ ἔσταν τοῖς μαλακοῖς τῶν ἀνθρώπων ἥδιος ἀκούσαι, ὅδε δὲ ἐργατικούς τε καὶ ζη-

b9 ψυχὰν c: ψυχὰς Boeckh, Burnet c1 τῶν W Stobaeus: τὰν P Burnet:

net: τὰν B: ταν T: τὰν F c3 αὔξοντ' Boeckh: αὔξονται c Stobaeus

c4 καλέονται F: καλεῦνται BTW Stobaeus, Burnet

ΣΩ. Ἀληθινὰ λόγια, ὅπως μοῦ φάνηκε, καὶ ἐξαισία.

MEN. Ποιά λόγια; Καὶ ποιοὶ εἶναι αὐτοὶ ποὺ τὰ λένε;

ΣΩ. Αὐτοὶ ποὺ τὰ λένε εἶναι ὅσοι ἀπὸ τούς ἱερεῖς καὶ τῖς ἱερείες ἀσχολοῦνται μὲ τὸ νὰ μποροῦν νὰ δώσουν λόγο γιὰ τὰ πράγματα μὲ τὰ ὅποια καταγίνονται.³⁹ Ἀλλὰ τὰ λέει καὶ ὁ Πίνδαρος καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἀπὸ τούς ποιητῆς ποὺ εἶναι θεϊκοί. Κι αὐτὰ ποὺ λέγουν εἶναι τὰ ἐξῆς: κοίταξε μόνον ἂν σοῦ φαίνεται πὼς λένε ἀλήθεια. Λένε λοιπὸν ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀθάνατη καὶ πὼς ἄλλοτε μὲν φτάνει σὲ ἓνα τέλος — ποὺ ὀνομάζεται θάνατος — κι ἄλλοτε ξαναγεννιέται, ὅμως ποτὲ δὲν χάνεται. Γι' αὐτὸ λοιπὸν πρέπει κανεὶς νὰ περνᾷ τὴ ζωὴ του μὲ ὅσο περισσότερο εὐσέβεια γίνεται. Μιὰ καὶ αὐτῶν ἀπὸ τούς ὁποίους

ἡ Περσεφόνη γιὰ τῆς παλιᾶς συμφροῶς τὸ ξεπλήρωμα
τὸν ἕνατο χρόνο θὰ δεχτεῖ, καὶ στὸν ἑπάρω ἦλιο
θὰ στείλει πάλι τὴν ψυχὴ τους.

Ἀπὸ ἐκείνες λαμπροὶ βασιλιᾶδες θὰ γεννοῦν

κι ἄντρες ὀμητικοὶ στὴ δύναμη καὶ στὴ σοφία μέγιστοι,

ποὺ στὰ κατοσιὰνὰ τὰ χρόνια ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους

ἀποκαλοῦνται ἥρωες ἄγνοί.⁴⁰

Ἐφόσον, τώρα, ἡ ψυχὴ εἶναι ἀθάνατη κι ἔχει γεννηθεῖ πολλές φορές κι ἔχει δεῖ ὅλα τὰ πράγματα κι ἐδῶ καὶ στὸν Ἄδη, δὲν ὑπάρχει τίποτε ποὺ νὰ μὴν τὸ ἔχει μάθει. Ἐτσι λοιπὸν δὲν εἶναι περιεργὸ νὰ μπορεῖ νὰ ξαναθυμηθεῖ καὶ γιὰ τὴν ἀρετὴ καὶ γιὰ τὰ ἄλλα, ὅσα γνώριζε προηγουμένως.⁴¹ Καὶ δεδομένου ὅτι ὅλη ἡ φύση εἶναι συγγενικὴ καὶ ἡ ψυχὴ ἔχει μάθει τὰ πάντα, τίποτα δὲν ἐμποδίζει κάποιον, ἔχοντας ξαναθυμηθεῖ ἓνα μόνο — ποὺ αὐτὸ οἱ ἄνθρωποι τὸ ὀνομάζουν μάθηση — νὰ βρεῖ μόνος του ὅλα τὰ ὑπόλοιπα, φτάνει νὰ εἶναι ἀνδρείος καὶ νὰ μὴν κουρασθεῖ ἀπὸ τὴν ἀναζήτηση. Ὡστε ἡ ἀναζήτηση καὶ ἡ μάθηση εἶναι στὸ σύνολό τους ἀνάμνηση. Δὲν θὰ πρέπει λοιπὸν νὰ πεισοῦμε ἀπὸ ἐκείνων τὸν ἐριστικὸ λόγον· διότι θὰ μᾶς ἔκανε ὀνηρούς. Κι ἀκούγεται γλυκός στ' αὐτιὰ τῶν μαλθακῶν ἀνθρώπων, ἐνῶ ὁ ἄλλος τοὺς κάνει ἐργατικούς καὶ ἐρευνητικούς. Κι ἐπειδὴ

τητικὸς ποιεῖ· ᾧ ἐγὼ πιστεῦων ἀληθεῖ εἶναι ἐθέλω μετὰ σοῦ ζητεῖν ἀρετῇ ὅ τι ἐστίν.

5 ΜΕΝ. Ναί, ὦ Σώκρατες· ἀλλὰ πῶς λέγεις τοῦτο, ὅτι οὐ μαιθάνομεν, ἀλλὰ ἢν καλοῦμεν μάθησιν ἀνάμησις ἐστίν; ἔχεις με τοῦτο διδάξαι ὡς οὕτως ἔχει;

82 ΣΩ. Καὶ ἄρτι εἶπον, ὦ Μένων, ὅτι πανοῦργος εἶ, καὶ νῦν ἐρωτᾷς εἰ ἔχω σε διδάξαι, ὃς οὐ φημι διδασχὴν εἶναι ἀλλ' ἀνάμησιν, ἵνα δὴ εὐθὺς φαίνωμαι αὐτὸς ἐμαυτῷ τάναντία λέγων.

ΜΕΝ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, οὐ πρὸς τοῦτο βλέψας εἶπον, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ἔθους· ἀλλ' εἴ πῶς μοι ἔχεις ἐνδείξασθαι ὅτι ἔχει ὡσπερ λέγεις, ἔνδειξαι.

5 ΣΩ. Ἄλλ' ἔστι μὲν οὐ ράδιον, ὅμως δὲ ἐθέλω προθυμηθῆναι σοῦ ἕνεκα. ἀλλὰ μοι προσκάλεισον τῶν πολλῶν ἀκολούθων τούτων τῶν σαυτοῦ ἕνα, ὅντινα βούλει, ἵνα ἐν τούτῳ σοι ἐπιδείξωμαι.

ΜΕΝ. Πάνυ γε. δεῦρο πρόσελθε.

ΣΩ. Ἐλλην μὲν ἐστὶ καὶ ἐλληρίζει;

5 ΜΕΝ. Πάνυ γε σφόδρα, οὐκογενής.

ΣΩ. Πρόσεχε δὴ τὸν νοῦν ὁπότ' ἂν σοι φαίηται, ἢ ἀναμνησκόμενος ἢ μαθάνων παρ' ἐμοῦ.

ΜΕΝ. Ἄλλὰ προσέξω.

10 ΣΩ. Εἰπέ δή μοι, ὦ παῖ, γιγνώσκεις τετράγωνον χωρίον ὅτι τοιοῦτόν ἐστιν;

ΠΑΙ. Ἐγώ γε.

5 ΣΩ. Ἐστὶν οὖν τετράγωνον χωρίον ἴσας ἔχον τὰς γραμμὰς ταύτας πάσας, τέτταρας οὐσας;

ΠΑΙ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Οὐ καὶ ταυταὶ τὰς διὰ μέσου ἐστὶν ἴσας ἔχον;

ΠΑΙ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν εἴη ἂν τοιοῦτον χωρίον καὶ μεῖζον καὶ ἔλαττον; ΠΑΙ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Εἰ οὖν εἴη αὕτη ἢ πλευρὰ δυοῖν ποδοῦν καὶ αὕτη δυοῖν πόσων ἂν εἴη ποδῶν τὸ ὅλον; ὧδε δὲ σκόπει· εἰ ἦν παύτη δυοῦν

a7 ἕνεκα Burnet: ἕνεκεν c

b5 post οὐκογενής add. γε F Burnet

πιστεύω πῶς εἶναι ἀληθινός, θέλω μαζὶ σοῦ νὰ ἀναζητήσομε τί εἶναι ἡ ἀρετή.⁴²

ΜΕΝ. Ναί, Σωκράτη. Ἀλλὰ πῶς τὸ ἐννοεῖς αὐτό, πῶς δὲν μαθαίνουμε, καὶ ὅτι αὐτὸ ποῦ ὀνομάζουμε μάθηση εἶναι ἀνάμησιν; Μπορεῖς νὰ με διδάξεις πῶς ἔτσι εἶναι αὐτό;

ΣΩ. Τώρα μὲν εἶπα, Μένων, ὅτι εἶσαι πανοῦργος· καὶ τώρα μὲν ῥωτᾷς ἂν μπορῶ νὰ σε διδάξω, τὴν ὥρα ποῦ ἰσχυρίζομαι πῶς δὲν ὑπάρχει διδασκαλία ἀλλὰ ἀνάμησιν, ὥστε νὰ φανῶ ἀμέσως ὅτι ἀντιφάσκω μὲ τὸν ἑαυτό μου.

ΜΕΝ. Ὅχι, μὰ τὸν Δία, Σωκράτη δὲν τὸ εἶπα μὲ αὐτὸν τὸ σκοπὸ, ἀλλὰ ἀπὸ συνήθειαι. Ὡστόσο, ἂν ἔχεις κάποιον τρόπο νὰ μοῦ δείξεις πῶς εἶναι ἔτσι ὅπως τὸ λές, κάνε το.

ΣΩ. Δὲν εἶναι εὐκόλο, ἀσφαλῶς, ὅμως θέλω νὰ κάνω ὅ,τι μπορῶ γιὰ χάρη σου. Γιὰ φώναξέ μου ἕναν ἀπὸ τοὺς πολλοὺς αὐτοὺς ἀκολούθους σου, ὅποιον θέλεις, γιὰ νὰ σοῦ δείξω μὲ αὐτόν.

ΜΕΝ. Βεβαίως. Ἐλα ἐδῶ.

ΣΩ. Εἶναι Ἐλληνας καὶ μιλάει Ἐλληνικά;

ΜΕΝ. Βεβαίωτατα, ἔχει γεννηθεῖ στὸ σπίτι μας.

ΣΩ. Ἐχε λοιπὸν τὸ νοῦ σου νὰ δεῖς τί θὰ σοῦ φανεῖ· ὅτι ξαναθυμᾶται ἢ ὅτι μαθαίνει ἀπὸ ἐμένα.⁴³

ΜΕΝ. Ἀσφαλῶς καὶ θὰ τὸν ἔχω.

ΣΩ. Πές μου λοιπὸν, παιδί μου, ξέρεις πῶς τὸ τετράγωνον σχῆμα εἶναι κάτι τέτοιο;

ΠΑΙ. Ναί, βέβαια.

ΣΩ. Καὶ τετράγωνο εἶναι αὐτὸ ποῦ ἔχει ὅλες αὐτὲς τίς γραμμὰς, ποῦ εἶναι τέσσερες, ἴσες;

ΠΑΙ. Ἀσφαλῶς.

ΣΩ. Δὲν θὰ ἔχει καὶ τοῦτες ἐδῶ, τίς διάμεσες, ἴσες;

ΠΑΙ. Ναί.

ΣΩ. Τώρα: τὸ σχῆμα αὐτὸ μπορεῖ νὰ εἶναι μεγαλύτερο ἢ μικρότερο;

ΠΑΙ. Ἀσφαλῶς.

ΣΩ. Ἄν λοιπὸν τούτη ἢ πλευρὰ εἶναι δύο πόδια, καὶ αὐτὴ ἐπὶ πύσης δύο, πόσων ποδιῶν θὰ εἶναι τὸ σύνολο; Δές το ἔτσι: ἂν ἀπὸ

MEN. Ναί.

ΣΩ. Καὶ ὅτι γε ὠφέλιμοι ἔσσονται, ἂν ὀρθῶς ἡμῶν ἡγῶνται τῶν πραγμάτων, καὶ τοῦτό που καλῶς ὠμολογοῦμεν;

5

MEN. Ναί.

ΣΩ. Ὅτι δ' οὐκ ἔστιν ὀρθῶς ἡγεῖσθαι, ἐὰν μὴ φρόνιμος ἦ, τοῦτο ὅμοιοι ἔσμεν οὐκ ὀρθῶς ὠμολογηκόσιν.

MEN. Πῶς δὴ [ὀρθῶς] λέγεις;

ΣΩ. Ἐγὼ ἔρω. <εἰ> τις εἰδὼς τὴν ὁδὸν τὴν εἰς Λάρισαν ἢ ὅποι βούλει ἄλλοσε βαδίζῃ καὶ ἄλλοις ἡγοῖτο, ἄλλο τι ὀρθῶς ἂν καὶ εὖ ἡγοῖτο;

10

MEN. Πάνυ γε.

ΣΩ. Τί δ' εἰ τις ὀρθῶς μὲν δοξάζων ἦ τις ἔστιν ἡ ὁδός, ἐληλυθὼς δὲ μὴ μὴδ' ἐπιστάμενος, οὐ καὶ οὗτος ἂν ὀρθῶς ἡγοῖτο;

b

MEN. Πάνυ γε.

ΣΩ. Καὶ ἔως γ' ἂν που ὀρθὴν δόξαν ἔχη περὶ ὧν ὁ ἕτερος ἐπιστήμην, οὐδὲν χείρων ἡγεμῶν ἔσται, οἰόμενος μὲν ἀληθῆ, φρονῶν δὲ μὴ, τοῦ τοῦτο φρονούντος.

5

MEN. Οὐδὲν γάρ.

ΣΩ. Δόξα ἄρα ἀληθὴς πρὸς ὀρθότητα πράξεως οὐδὲν χείρων ἡγεμῶν φρονήσεως· καὶ τοῦτό ἐστιν ὃ νυνδὴ παρελείπομεν ἐν τῇ περὶ τῆς ἀρετῆς σκέψει ὁποίον τι εἶη, λέγοντες ὅτι φρόνιμοις μόνον ἡγεῖται τοῦ ὀρθῶς πράττειν· τὸ δὲ ἄρα καὶ δόξα ἦν ἀληθής.

MEN. Ἐοικέ γε.

ΣΩ. Οὐδὲν ἄρα ἦπτον ὠφέλιμόν ἐστιν ὀρθὴ δόξα ἐπιστήμης.

5

MEN. Τοσοῦτω γε, ὦ Σώκρατες, ὅτι ὁ μὲν τὴν ἐπιστήμην ἔχων αἰεὶ ἐν ἐπιτυχάνοι, ὁ δὲ τὴν ὀρθὴν δόξαν τοτὲ μὲν ἂν τυγχάνοι, τοτὲ δ' οὐ.

a8 [] Schanz

a9 εἰ τις εἰδὼς Venetus 189: τις εἰδὼς BTP: τις δ' εἰδὼς

W: <εἰ> εἰδὼς Burnet

MEN. Ναί.

ΣΩ. Καὶ τὸ ὅτι θὰ εἶναι ἐπιωφελεῖς ἂν κυβερνοῦν σωστά τίς ὑποθέσεις μας, δὲν κάναμε καλὰ πού τὸ δεχτήκαμε;

MEN. Ναί.

ΣΩ. Ὅμως τὸ ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ κυβερνήσει κανεὶς σωστά ἂν δὲν ἔχει φρόνηση, αὐτὸ μοιάζει νὰ μὴν τὸ δεχτήκαμε σωστά.⁸⁷

MEN. Τι ἐννοεῖς;

ΣΩ. Θὰ σοῦ πῶ. Ἄν κανεὶς, γνωρίζοντας τὸ δρόμο γιὰ τὴν Λάρισα ἢ γιὰ ὅπουδήποτε ἄλλου, τὸν παίρνει καὶ ὀδηγεῖ καὶ ἄλλους, δὲν θὰ τοὺς ὀδηγεῖ σωστά καὶ καλὰ;

MEN. Ἀσφαλῶς.

ΣΩ. Καὶ ἂν κάποιος, χωρὶς νὰ ἔχει πᾶει οὔτε νὰ γνωρίζει ποιός εἶναι ὁ δρόμος, ἔχει σωστὴ γνώμη γι' αὐτόν, δὲν θὰ τοὺς ὀδηγεῖ καὶ ἐκεῖνος σωστά;

MEN. Βέβαια.

ΣΩ. Κι ἐφόσον θὰ ἔχει σωστὴ γνώμη γιὰ ἐκεῖνα γιὰ τὰ ὁποῖα ὁ ἄλλος ἔχει γνώση, θὰ εἶναι ἐξίσου καλὸς ὀδηγὸς μὲ ἐκεῖνον πού τὰ γνωρίζει, ἀφοῦ θὰ πιστεῦει τὴν ἀληθεῖα δίχως νὰ τὴν γνωρίζει.

MEN. Ναί, ἐξίσου.

ΣΩ. Ἐπομένως, ἡ σωστὴ γνώμη δὲν εἶναι καθόλου χειρότερος ὀδηγὸς ἀπὸ τὴ φρόνηση ὡς πρὸς τὴν ὀρθότητα μᾶς πράξης. Καὶ αὐτὸ εἶναι πού παραλείψαμε προηγουμένως στὴν ἐρηνά μας γιὰ τὸ τί λογῆς εἶναι ἡ ἀρετὴ, ὅταν εἴπαμε πὼς μόνον ἡ φρόνηση καθοδηγεῖ τὴν ὀρθὴν πράξη. Γιατὶ βλέπουμε πὼς ὑπάρχει καὶ ἡ σωστὴ γνώμη.

MEN. Ἔτσι φαίνεται.

ΣΩ. Ἐπομένως ἡ σωστὴ γνώμη εἶναι ἐξίσου ἐπιωφελὴς μὲ τὴ γνώση.

MEN. Μὲ μόνη διαφορά, Σωκράτη, ὅτι αὐτὸς πού ἔχει γνώση θὰ πετυχαίνει πάντα, ἐνῶ ἐκεῖνος πού ἔχει σωστὴ γνώμη ἄλλοτε θὰ πετυχαίνει καὶ ἄλλοτε ὄχι.

10 ΣΩ. Πῶς λέγεις; ὁ αἰεῖ ἔχων ὀρθὴν δόξαν οὐκ αἰεῖ ἀνὶ τυγχάνου, ἔωσπερ ὀρθὰ δοξάζου;

d ΜΕΝ. Ἀνάγκη μοι φαίνεται· ὥστε θαυμάζω, ὦ Σώκρατες, τοῦτου οὕτως ἔχοντος, ὅτι διή ποτε πολὺ τιμωτέρα ἢ ἐπιστήμη τῆς ὀρθῆς δόξης, καὶ δι' ὅτι τὸ μὲν ἕτερον, τὸ δὲ ἕτερόν ἐστιν αὐτῶν.

ΣΩ. Οἴσθα οὖν δι' ὅτι θαυμάζεις, ἢ ἐγὼ σοι εἶπω;

5 ΜΕΝ. Πάνν γ' εἶπέ.

ΣΩ. Ὅτι τοῖς Δαιδάλου ἀγάλμασιν οὐ προσέσχηκας τὸν νοῦν· ἴσως δὲ οὐδ' ἔστιν παρ' ἡμῶν.

ΜΕΝ. Πρὸς τί δὲ διή τοῦτο λέγεις;

10 ΣΩ. Ὅτι καὶ ταῦτα, ἐὰν μὲν μὴ δεδεμένα ἦ, ἀποδιδράσκει καὶ δραπετεύει, ἐὰν δὲ δεδεμένα, παραμένει.

e ΜΕΝ. Τί οὖν διή;

ΣΩ. Τῶν ἐκείνου ποιημάτων λελυμένων μὲν ἐκτῆσθαι οὐ πολλῆς τυνος ἀξίον ἐστὶ τιμῆς, ὥσπερ δραπέτην ἀνθρωπινον — οὐ γὰρ παραμένει — δεδεμένων δὲ πολλοῦ ἀξίον· πάνν γὰρ καλὰ 5 τὰ ἔργα ἐστίν. πρὸς τί οὖν διή λέγω ταῦτα; πρὸς τὰς δόξας τὰς ἀληθεῖς. καὶ γὰρ αἱ δόξαι αἱ ἀληθεῖς, ὅσον μὲν ἀνθρώπων παραμένωσιν, καλὸν τὸ χρῆμα καὶ πάντ' ἀγαθὰ ἐργάζονται· πῶς 98 λὺν δὲ χρόνον οὐκ ἐθέλουσι παραμένειν, ἀλλὰ δραπετεύουσιν ἐκ τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε οὐ πολλοῦ ἀξίαι εἰσιν, ἕως αἱ τις αὐτὰς δήση αἰτίας λογισμῶ. τοῦτο δ' ἐστίν, ὦ Μένων ἐταῖρε, ἀνάμνησις, ὡς ἐν τοῖς πρόσθετον ἡμῶν ὠμολόγηται. ἐπειδὴν δὲ δεθῶσιν, πρώτον μὲν ἐπιστήμαι γίνονται, ἔπειτα μόνιμοι· καὶ 5 διὰ ταῦτα διή τιμωτέρον ἐπιστήμη ὀρθῆς δόξης ἐστίν, καὶ διαφέρει δεσμῶ ἐπιστήμη ὀρθῆς δόξης.

ΜΕΝ. Νῆ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, ἔοικεν τοιούτῳ τινί.

b ΣΩ. Καὶ μὴν καὶ ἐγὼ ὡς οὐκ εἰδὼς λέγω, ἀλλὰ εἰκάζω· ὅτι δὲ ἐστίν τι ἄλλοιον ὀρθῆ δόξα καὶ ἐπιστήμη, οὐ πάνν μοι δοκῶ τοῦτο εἰκάξεν, ἀλλ' εἶπερ τι ἄλλο φαίην ἀν εἶδέναι — ὀλίγα δ' ἀν φαίην — ἐν δ' οὖν καὶ τοῦτο ἐκείνων θείην ἀν ὄν οἶδα.

ΣΩ. Τί θεὸς νὰ πεῖς; Αὐτὸς ποῦ ἔχει σωστὴ γνώμη δὲν θὰ πετυχαίνει πάντα, ἐφόσον ἡ γνώμη του εἶναι σωστή;

ΜΕΝ. Μοῦ φαίνεται ἀναγκαῖο. Κι ἀφοῦ ἔτσι ἔχουν τὰ πράγματα, ἀναρωτιέμαι, Σωκράτη, γιατί ἡ γνώση θεωρεῖται τόσο πιὸ πολύτιμη ἀπὸ τῆ σωστὴ γνώμη, καὶ γιὰ ποιὸν λόγον αὐτὰ τὰ δύο διαφέρουν.⁸⁸

ΣΩ. Λοιπὸν; Ἐβρεις γιὰ ποιὸν λόγον παραξενεύεσαι, ἢ νὰ σοῦ πῶ;

ΜΕΝ. Πές μου, σὲ παρακαλῶ.

ΣΩ. Ἐπειδὴ δὲν ἔχεις προσέξει τὰ ἀγάλματα τοῦ Δαιδάλου· μὰ ἴσως καὶ νὰ μὴν ἔχετε στὰ μέρη σας.

ΜΕΝ. Γιατί τὸ λές αὐτό;

ΣΩ. Διότι καὶ αὐτὰ, ἀν δὲν εἶναι δεμένα, τὸ σκόανε καὶ φεύγουν, ἀν ὅμως εἶναι δεμένα μένουν ἐκεῖ ποῦ βρίσκονται.

ΜΕΝ. Καὶ τί μ' αὐτό;

ΣΩ. Τὸ νὰ ἀποκτήσει κανεὶς ἓνα ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἔργα δὲν ἀξίζει καὶ πολὺ, ὅπως καὶ ἓνα δραπέτη δούλο — γιατί δὲν τοῦ μὲναι —, ἐνῶ ἀν εἶναι δεμένο ἀξίζει πολλὰ. Αφοῦ εἶναι ὑπέροχα δημιουργήματα. Γιατί τώρα τὰ λέω αὐτά; Γιὰ τὶς ἀληθεῖς γνώμες. Διότι καὶ οἱ ἀληθεῖς γνώμες, ὅσον καιρὸ μένουν, εἶναι ἀπὸκτημα ὠραῖο καὶ κάνουν ὅλα τὰ καλὰ. Ὅμως δὲν μένουν γιὰ πολὺν καιρὸ, ἀλλὰ δραπετεύουν ἀπὸ τῆν ἀνθρώπινη ψυχῆ· καὶ ἔτσι δὲν ἀξίζουν πολλὰ πράγματα, μέχρις ὅτου κανεὶς τὶς δέσει μὲ ἓναν ὑπολογισμὸ τῆς αἰτίας. Καὶ τοῦτο εἶναι, φίλε Μένων, ἀνάμνηση, ὅπως ἔχουμε δεχθεῖ προηγουμένως. Ὅταν ὅμως δεθῶσιν, γίνονται γνώσεις καὶ μόνιμες. Γι' αὐτὸν τὸν λόγον λοιπὸν ἡ γνώση εἶναι πολυτιμότερη ἀπὸ τῆ σωστὴ γνώμη: ἡ γνώση διαφέρει ἀπὸ τῆ σωστὴ γνώμη κατὰ τὸν δεσμὸ.⁸⁹

ΜΕΝ. Κάπως ἔτσι φαίνεται νὰ ναι, μὰ τὸν Δία, Σωκράτη.

ΣΩ. Καὶ βέβαια, ἐγὼ μιλάω σὰν κάποιος ποῦ δὲν ξέρει ἀλλὰ κάνει εἰκασίες. Ὅμως, τὸ ὅτι ἡ σωστὴ γνώμη εἶναι κάτι διαφορετικὸ ἀπὸ τῆ γνώση, αὐτὸ δὲν θεωρῶ πὼς εἶναι ἀπλὴ εἰκασία: ἀν πῶς ὅτι γνωρίζω κάτι — καὶ εἶναι λίγα αὐτὰ γιὰ τὰ ὁποῖα θὰ τὸ ἔλεγα —, θὰ ἐβαζα καὶ αὐτὸ ἀνάμεσα σὲ ἐκεῖνα ποῦ γνωρίζω.

- 5 MEN. Καὶ ὀρθῶς γε, ὦ Σώκρατες, λέγεις.
ΣΩ. Τί δέ; τόδε οὐκ ὀρθῶς, ὅτι ἀληθῆς δόξα ἠγουμένη τὸ ἔργον ἐκείνης τῆς πράξεως οὐδὲν χεῖρον ἀπεργάζεται ἢ ἐπιστήμη;
- c MEN. Καὶ τοῦτο δοκεῖ μοι ἀληθῆ λέγειν.
ΣΩ. Οὐδὲν ἄρα ὀρθῆ δόξα ἐπιστήμης χεῖρον οὐδὲ ἦττον ὠφέλιμη ἔσται εἰς τὰς πράξεις, οὐδὲ ἀνὴρ ὁ ἔχων ὀρθὴν δόξαν ἢ ὁ ἐπιστήμην.
MEN. Ἔστι ταῦτα.
- 5 ΣΩ. Καὶ μὴν ὅ γε ἀγαθὸς ἀνὴρ ὠφέλιμος ἡμῖν ὠμολόγηται εἶναι.
MEN. Ναί.
ΣΩ. Ἐπειδὴ τοῖσιν οὐ μόνον δι' ἐπιστήμην ἀγαθοὶ ἄνδρες ἂν εἶεν καὶ ὠφέλιμοι ταῖς πόλεσιν, εἴπερ εἶεν, ἀλλὰ καὶ δι' ὀρθὴν δόξαν, τοῦτον δὲ σιδέτερον φύσει ἐστὶν τοῖς ἀνθρώποις, οὔτε ἐπιστήμη οὔτε δόξα ἀληθῆς [οὔτ' ἐπίκτητα] — ἢ δοκεῖ σοι φύσει ὀπότερον οὖν αὐτοῦν εἶναι;
MEN. Οὐκ ἔμοιγε.
ΣΩ. Οὐκοῦν ἐπειδὴ σὺ φύσει, οὐδὲ οἱ ἀγαθοὶ φύσει εἶεν ἂν.
5 MEN. Οὐ δῆτα.
ΣΩ. Ἐπειδὴ δέ γε σὺ φύσει, εἰσκοποῦμεν τὸ μετὰ τοῦτο εἰ δὲ διδακτόν ἐστιν.
MEN. Ναί.
10 ΣΩ. Οὐκοῦν διδακτὸν ἔδοξεν εἶναι, εἰ φρόνησις ἢ ἀρετή;
MEN. Ναί.
ΣΩ. Καὶ ἂν εἴ γε διδακτὸν εἴη, φρόνησις ἂν εἶναι;
MEN. Πάνυ γε.
ΣΩ. Καὶ εἰ μὲν γε διδάσκαλοι εἶεν, διδακτὸν ἂν εἶναι, μὴ ὄντων δὲ οὐ διδακτόν;
MEN. Οὐτά.

c2 ἀνὴρ Hirschig: ἀνὴρ c

d1 [] Cornarius, Madvig: † Burnet

- MEN. Καὶ ἔχεις δίκιο, Σωκράτη.
ΣΩ. Καὶ τί, δὲν ἔχω δίκιο νὰ ἰσχυρίζομαι πὼς ὅταν ἡ σωστὴ γνώμη καθοδηγεῖ μὴ πράξῃ τὴν ἐπιτελεῖ τὸ ἴδιο καλὰ μὲ τὴ γνώμη;
MEN. Νομίζω ὅτι κι ἐδῶ λὲς ἀλήθεια.
ΣΩ. Ἡ σωστὴ γνώμη λοιπὸν δὲν θὰ εἶναι καθόλου χειρότερη στὴν πράξῃ οὔτε λιγότερο ἐπωφελῆς ἀπ' ὅ,τι ἡ γνώμη, οὔτε καὶ ὁ ἀνθρώπος πὺ ἔχει σωστὴ γνώμη ἀπὸ ἐκείνον πὺ ἔχει γνώμη.⁹⁰
MEN. Ἔτσι εἶναι.
ΣΩ. Ἐχομε δεχτεῖ ὅμως ὅτι ὁ ἐξαιρέτος ἀνθρώπος εἶναι ἐπωφελῆς.
MEN. Ναί.
ΣΩ. Ἐπιμένως, ἐφόσον οἱ ἀνθρώποι μπορεῖ νὰ εἶναι ἐξαιρέτοι καὶ ἐπωφελεῖς γιὰ τὶς πολιτεῖες ὄχι μόνον μὲ τὴ γνώμη, ἀν ὑπάρχουν τέτοιοι, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴ σωστὴ γνώμη, ὅμως κανένα ἀπὸ τὰ δύο αὐτά, οὔτε ἡ γνώμη οὔτε ἡ ἀληθῆς γνώμη, δὲν ὑπάρχει στοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὴ φύση — ἢ μήπως σοῦ φαίνεται πὼς κάποιο τούς εἶναι ἔμφυτο;
MEN. Ἐμένα ὄχι.
ΣΩ. Ἄρα, ἀφοῦ δὲν εἶναι ἔμφυτες, δὲν θὰ εἶναι οὔτε οἱ ἐξαιρέτοι ἀπὸ τὴ φύση;
MEN. Ὅχι βέβαια.
ΣΩ. Κι ἀφοῦ δὲν εἶναι ἀπὸ τὴ φύση, ἐξετάσαμε κατ' ὅσον ἂν πρόκειται γιὰ κάτι τὸ διδακτό.
MEN. Ναί.
ΣΩ. Καὶ δὲν προέκυψε πὼς, ἂν ἡ ἀρετὴ εἶναι φρόνηση, τότε θὰ εἶναι διδακτὴ;
MEN. Ναί.
ΣΩ. Καὶ πὼς ἂν εἶναι διδακτὴ, θὰ εἶναι φρόνηση;
MEN. Βεβαίως.
ΣΩ. Καὶ πὼς ἂν ὑπάρχουν δάσκαλοι θὰ εἶναι διδακτὴ, ἐνῶ ἂν δὲν ὑπάρχουν μὴ διδακτὴ;
MEN. Ἔτσι.